

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotto valtion vastuuseen perustuvissa vahingonkorvauksissa

1. Taustaa

Valtiokonttori tekee vuosittain yhteensä noin 1 600 valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettuun lakiin (978/2014) perustuvaa korvauspäätöstä, joista yleisen edunvalvojan aiheuttamia vahinkoja tulee vuosittain vireille noin 700 kpl.

Lain perusteella korvataan muun muassa yleisen edunvalvojan korvaushakemukseen perustuen edunvalvonnan päämiehelle aiheutuneita taloudellisia vahinkoja. Pääsääntöisesti yleisen edunvalvojan aiheuttamiin selviin ja yksinkertaisiin Valtiokonttorissa käsiteltäväksi tuleviin ja ratkaistaviin asioihin ei liity tapauskohtaista harkintaa, vaan valtaosassa päätöksiä edunvalvonnan päämiehelle myönnetään hänen vaatimansa vähäinen kulukorvaus tai taloudellinen vahinko (esim. päämiehen maksamatta jäänyt lasku ja tästä aiheutuneet perintäkulut, saa-matta jäänyt etuus tai muu yksinkertainen taloudellinen vahinko). Tällaisten asioiden yksittäinen käsittely virkamiestyönä ei ole tarkoituksenmukaista. Automaation käyttäminen mahdollistaa virkamiestyön keskittämisen sellaisiin asioihin, joissa se on asian laadun, laajuuden ja oikeellisuuden toteutumiseksi tarpeen ja perusteltua.

Hallinnon automaattisesta päätöksenteosta säädetään hallintolain (434/2003) 8 b luvussa. Lisäksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 6 a luvussa säädetään virkavastuusta ja automaattisen päätöksenteon käyttöönoton edellytyksistä.

Valtion vastuuseen perustuvissa vahingonkorvauksissa on laadittu tietosuojan vaikutustenarviointi. Henkilötietojen käsittelystä Valtiokonttorissa ja rekisteröidyn oikeuksien käyttämisestä on tarkempia tietoja Valtiokonttorin verkkosivulla.

2. Automaattinen päätöksenteko valtion vastuuseen perustuvissa vahingonkorvausasioissa

Automaattinen päätöksenteko tarkoittaa kaavamaisesti ratkaistavissa olevien korvausvaatimusten käsittelyä ja ratkaisemista koneellisesti ilman, että virkamies tekee asiassa nimenomaista päätöstä. Valtiokonttori ei käytä oppivaa teknologiaa tai tekoälyä automaattisessa päätöksenteossa. Automaattista päätöksentekoa ei käytetä asioissa, jotka edellyttävät viranomaiselle kuuluvan harkintavallan käyttöä. Tällaisia ovat muun muassa yleisen edunvalvojan aiheuttamat muut kuin yksinkertaiset taloudelliset vahingot. Automaattisesti ei myöskään tehdä kielteisiä ratkaisuja.

Valtiokonttori voi tehdä automaattisen päätöksen silloin, kun päätös perustuu etukäteen määriteltyihin sääntöihin, jotka ovat ohjelmitavissa Valtiokonttorin tietojärjestelmiin. Etukäteen määritellyt säännöt perustuvat lakiin ja vakiintuneeseen soveltamiskäytäntöön.

3. Käsittelsäännöt ja automaation logiikka

Valtion vastuuseen perustuvissa vahingonkorvauksissa automaattinen ratkaisumenettely on normi- ja sääntöpohjaista. Tämä tarkoittaa, että automatiikassa voidaan tehdä vain sellainen ratkaisu, joka perustuu lakiin ja joka on ohjeistettu menettelyohjeilla eikä ratkaisu edellytä tapauskohtaista harkintaa. Tämä tarkoittaa myös, että automaattisessa päätöksenteossa ei käytetä sellaista logiikkaa, joka perustuu tekoälysovelluksiin taikka tilastollisiin tai tieteellisiin malleihin.

8.6.2026

VK/27660/2026

Käsittelysäännöt on kuvattu käyttöönottopäätöksen liitteessä.

4. Automaattiseen menettelyyn liittyvät suoja-toimet

4.1 Yleiset suojaustoimet

Hallintolain 53 f §:n mukaan automaattisen ratkaisemisen edellytyksenä on, että luonnollinen henkilö voi kaikilta osin vaatia ratkaisuun oikaisua maksutta. Tätä ei kuitenkaan sovelleta, jos automaattisella ratkaisulla hyväksytään asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista. Oikaisuvaatimusta tai siihen rinnastuvaa vaatimusta ei voida ratkaista automaattisesti (53 e §). Annetusta päätöksestä on käytävä ilmi, että jos asia on ratkaistu automaattisesti sekä tieto siitä, missä käyttöönottopäätös on saatavilla (53 g §).

Valtion yleiseen vahingonkorvausvastuuseen perustuvien vahinkojen käsittelystä Valtiokonttorissa säännellään valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetussa laissa (978/2014). Automaattisella ratkaisulla hyväksytään edunvalvonnassa olevan asianosaisen vaatimus, joka ei koske toista asianosaista. Asianosaisena korvausasiassa on edunvalvonnassa oleva päämies, jota edustaa korvaushakemuksessa hänen puolestaan toimiva lakimääräinen edustaja, yleinen edunvalvoja. Automaattisesti käsitellään vain sellaisia hakemuksia, jotka yleinen edunvalvoja on tehnyt päämiehensä puolesta virkavastuullaan. Valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan Valtiokonttorin antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Ratkaisuun tyytymätön voi nostaa kanteen valtiota vastaan käräjäoikeudessa riita-asioista säädetyssä järjestyksessä. Valtiokonttorin tulee ilmoittaa tästä mahdollisuudesta hakijalle korvausratkaisun antamisen yhteydessä. Päätöksessä ilmoitetaan, että asia on ratkaistu automaattisesti sekä mistä käyttöönottopäätös on saatavilla. Lisäksi päätökseen liitetään ohjeistuksena edellä mainitun lain 4 §:n 2 momentin mukainen kanneosoitus. Valtiokonttori ei ratkaise automaattisesti vaatimuksia, jotka sisältävät korvausperusteen, syy-yhteyden tai vahingon määrän osalta harkintaa. Sähköisellä hakemuslomakkeella (DAP), edunvalvojien ohjeistuksella ja käsittelysäännöillä pystytään riittävissä määrin turvaamaan se, että automaattiseen päätöksentekoon ohjautuvat vain sellaiset yksinkertaiset ja selvät edunvalvojien virheestä tai laiminlyönnistä aiheutuvat korvaushakemukset, jotka eivät sisällä harkintaa ja jotka hyväksytään perusteeltaan ja määrältään sellaisenaan.

4.2. Suoja-toimet silloin, kun päätöksen kohteena on edunvalvonnassa oleva täysi-ikäinen tai alaikäinen henkilö

Automaattisesti annettu päätös voi kohdistua sekä täysi-ikäiseen että alaikäiseen henkilöön. Päätöksenteon kohteena voi olla holhoustoimesta annetun lain (442/1999) mukaisesti täysi-ikäinen henkilö, jolle on määrätty yleinen edunvalvoja tai alaikäinen henkilö, jonka huoltaja/huoltajat on vapautettu osin tai kokonaan tehtävästään ja jolle on määrätty yleinen edunvalvoja (HolhTL 4 § ja 7 §). Täysivaltaiselle määrätty edunvalvoja käyttää päämiehensä ohella itsenäisesti puhevaltaa asioissa, jotka kuuluvat hänen tehtäviinsä (Hallintolaki 15 §). Päätöksenteon kohteena voi olla myös henkilö, jonka omaa toimintakelpoisuutta taloudellisissa asioissa on osin tai kokonaan rajoitettu (HolhTL 18 §, 19 §). Jos päämiehen toimintakelpoisuutta on rajoitettu muulla tavoin kuin vajaavaltaiseksi julistamalla, edunvalvoja käyttää yksin päämiehen puhevaltaa asiassa, josta päämiehellä ei ole oikeutta päättää (HL 15.2 §).

Korvauksen maksaminen perustuu muun muassa holhoustoimesta annettuun lakiin (45 §) sekä vahingonkorvauslain (412/1974) säännöksiin. Holhoustoimilain 45 §:n mukaan edunvalvoja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on tehtävänsä hoitaessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut päämiehelleen. Lieväkin huolimattomuus synnyttää korvausvelvollisuuden ja korvausvelvollisuus käsittää henkilö- ja esinevahingon lisäksi myös varallisuusvahingon, jos se on aiheutettu edunvalvojalle kuuluvaa tehtävää suoritettaessa (HE 146/1998). Korvausta määrättäessä noudatetaan

8.6.2026

VK/27660/2026

tasapuolisuuden ja yhdenvertaisuuden periaatetta. Edunvalvojan määrääminen ei estä päämiestä itse vallitsemasta omaisuuttaan tai tekemästä oikeustoimia, jollei laissa toisin säädetä (HolhTL 14 §). Mikäli kyseessä on edunvalvonnan päämiehen itsensä laatima hakemus, Valtiokonttori ei ratkaise hakemusta automaattisesti.

Edunvalvonnassa olevan henkilön oikeudet ja vapaudet turvataan Suomessa holhoustoimesta annetulla lailla. Hallintolain 14 §:n mukaisesti vajaavaltaisen puolesta puhevaltaa käyttää hänen edunvalvojansa tai huoltajansa. Holhoustoimesta annetun lain (442/1999) mukaisesti holhoustoimen tarkoituksena on valvoa niiden henkilöiden etua ja oikeutta, jotka eivät esimerkiksi vajaavaltaisuuden ja sairauden vuoksi voi pitää huolta taloudellisista asioistaan. Vajaavaltaisella tarkoitetaan alle 18-vuotiaasta henkilöä tai täysi-ikäistä henkilöä, joka on julistettu vajaavaltaiseksi. Alaikäisen (lapsen) edunvalvoja ovat lähtökohtaisesti tämän huoltajat ja täysi-ikäisen kohdalla edunvalvojan määrää tuomioistuimien ja holhousviranomainen. Edunvalvojan oikeus edustaa päämiestään varmistetaan Suomi.fi-valtuutuksella. Edunvalvojan tehtävänä on huolehtia siitä, että lapsen tai muun vajaavaltaisen oikeudet vapaudet ja oikeudet edut tulevat turvatuiksi.

Automaattisesti annetaan vain myönteisiä ratkaisuja, joilla hyväksytään asianosaisen vaatimus.

4.3. Muut suojaustoimet

Syrjimättömyyden varmistaminen on kuvattu käsittelysäännöissä.

Automaattisen päätöksenteon laatu on varmistettu Valtiokonttorin laadunvarmistusprosessin mukaisesti. Automaattisen päätöksenteon laatua valvotaan Valtiokonttorin laadunvalvontaproessin mukaisesti.

Automaattisen päätöksenteon käyttöönotossa on huomioitu henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus ja rekisteröidyn oikeudet. Automaattinen päätöksenteko on otettu huomioon tietosuojan vaikutusten arvioinnissa.

5. Päätöksen perusteena olevat asiakirjat

Valtion vastuuseen perustuvissa vahingonkorvausasioissa automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt

Laadunvarmistuksen ja -valvonnan keskeiset toimenpiteet

6. Käyttöönottopäätös

Automaattinen ratkaisumenettely valtion vastuuseen perustuvissa vahingonkorvausasioissa otetaan käyttöön 15.6.2026.

Jos automaattinen ratkaisumenettely poistetaan käytöstä, Valtiokonttori säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen ja sen perusteena olevat asiakirjat vähintään viiden vuoden ajan käytöstä poistamisen jälkeen. Määräaika alkaa poistamista seuraavan vuoden alusta (tiedonhallintalaki 28 d § 3 mom.).

7. Muutoksenhaku

Käyttöönottopäätöksessä on kyse hallinnon sisäisestä määräyksestä. Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 6 § 2 mom.).

8.6.2026

VK/27660/2026

8. Lisätiedot

Lisätietoja automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä Valtiokonttorissa saa osoitteesta kirjaamo@valtiokonttori.fi tai puhelinnumerosta 029 550 2000/vaihde.

